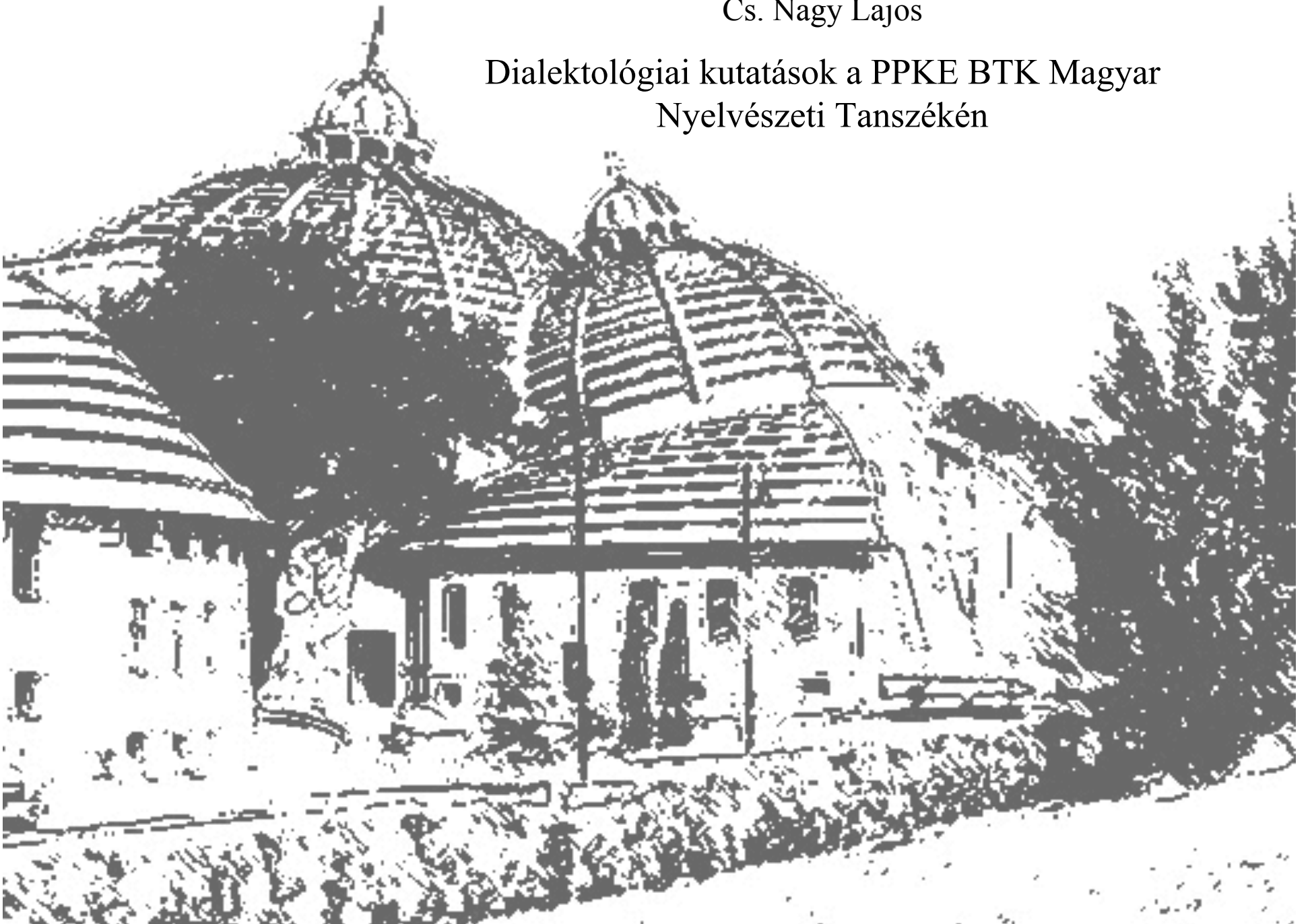

Cs. Nagy Lajos

Dialektológiai kutatások a PPKE BTK Magyar
Nyelvészeti Tanszékén

- 1992: Budapest
- 1994 szeptemberétől: Piliscsaba – Klotildliget

Tanszéki kiadványok:

- Szépe Judit 2000. Fonémikus parafáziák magyar anyanyelvű afázisok közlésfolyamataiban.
- Hegedűs Attila: Névtani Értesítő 13-26. sz. szerkesztése 1991–2004 .
- Hegedűs Attila szerk. 2000. Szilágysági nyelvatlasz,
- Hegedűs Attila 2005. A változó nyelvjárás (tanulmánykötet)

További kutatások: szociolingvisztikai és élőnyelvi kutatások, folyóiratbeli tanulmányok, konferencia-előadások a tanszék oktatóitól

Az előadás az OTKA K 60379 számú pályázatának támogatásával készült.

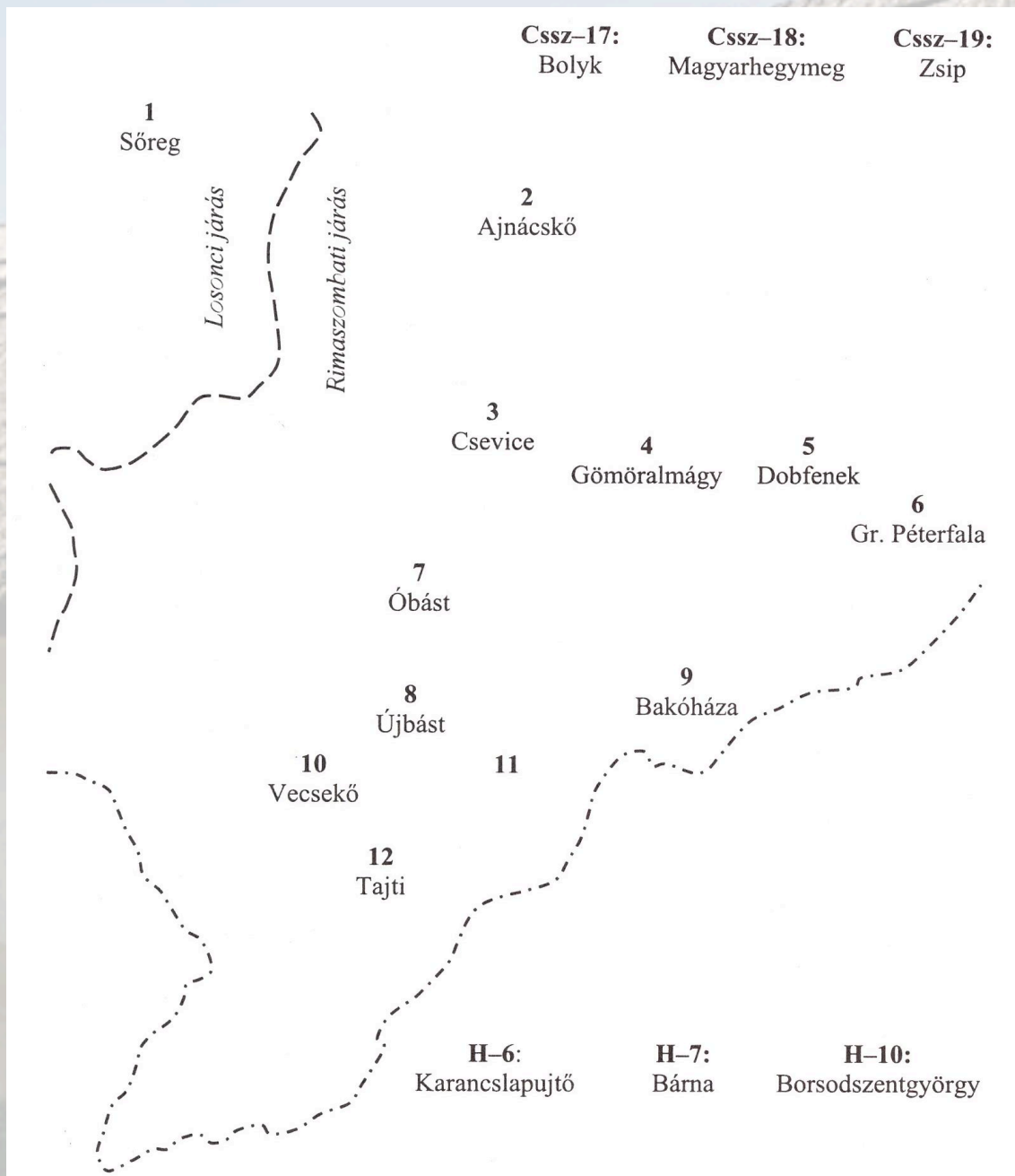
Tervek

- Informatizált nyelvatlaszok létrehozása
(Az informatizált atlasz számítástechnikai háttérét a BihalBocs program biztosítja. „Vékás Domokos 1996-ban kezdte meg egy ilyen, speciális számítógépes program fejlesztését, amely hatékonyan teszi lehetővé nyelvjárási anyagok rögzítését (kódolását), tárolását és felhasználását...” (http://geolingua.elte.hu/index_hu.html),
- Medvesalji nyelvatlasz készítése – 2006-tól az OTKA támogatásával,
- Háromszéki nyelvatlasz kiadási előmunkálatai – 2003 szeptemberétől.

Medvesalja Nyelvjárási Atlasza

Medvesalja kutatópontjai

- **CÉL:**

informatizált nyelvátasz készítése hangtani, morfológiai, lexikológiai és szemantikai vizsgálatra

- **A KUTATÁS TERÜLETE:**

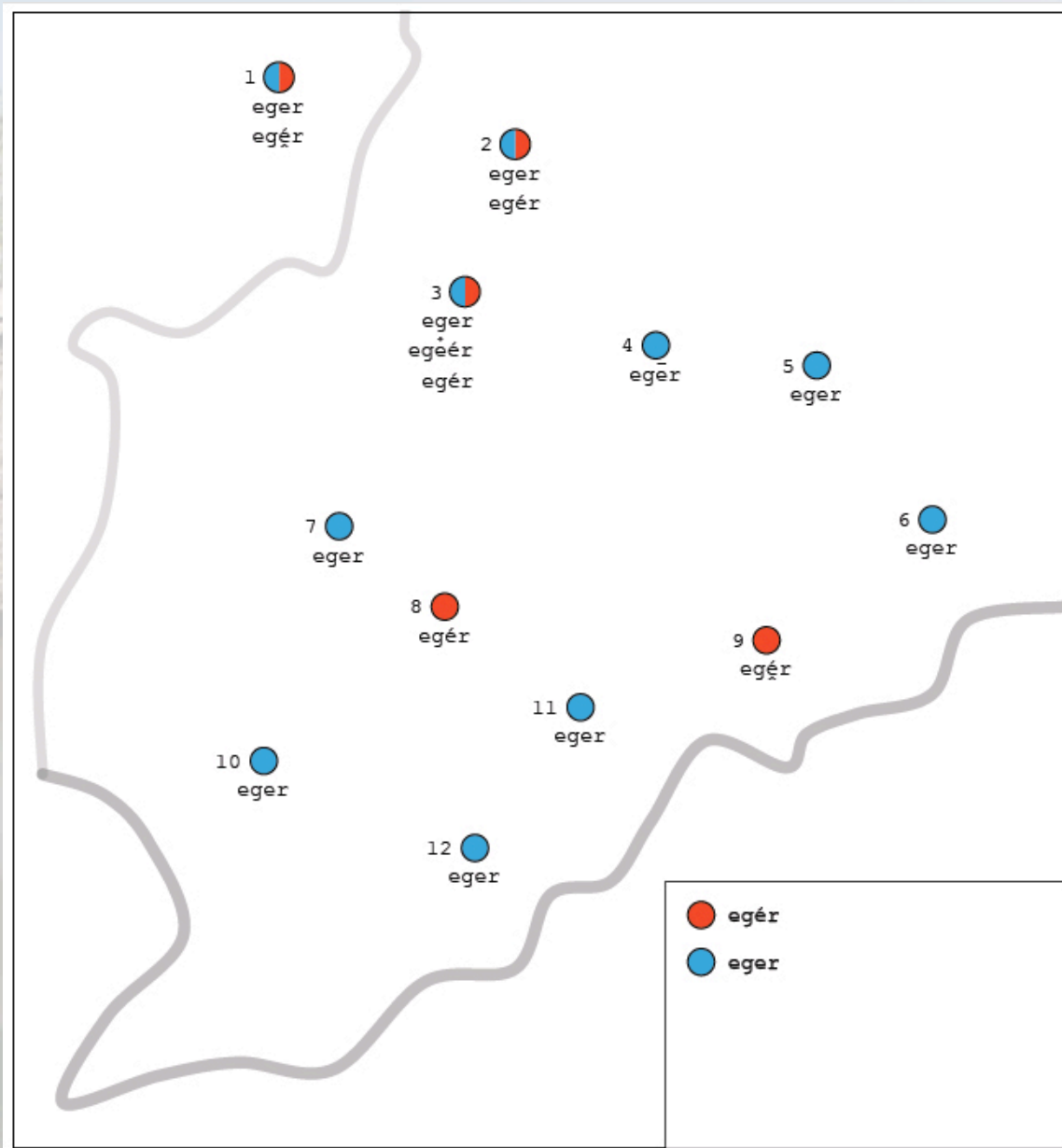
Medvesalja és környéke 12 települése (Sőreg, Ajnácskő, Csevice, Gömöralmágy, Dobfenek, Gömörpéterfala, Óbást, Újbást, Bakóháza, Vecseklő, Medveshidegkút és Tajti)

- **AZ ATLASZ TARTALMA:**

75-80 %-a lexikai, 20-25 %-a morfológiai térképlap – összesen kb. 800

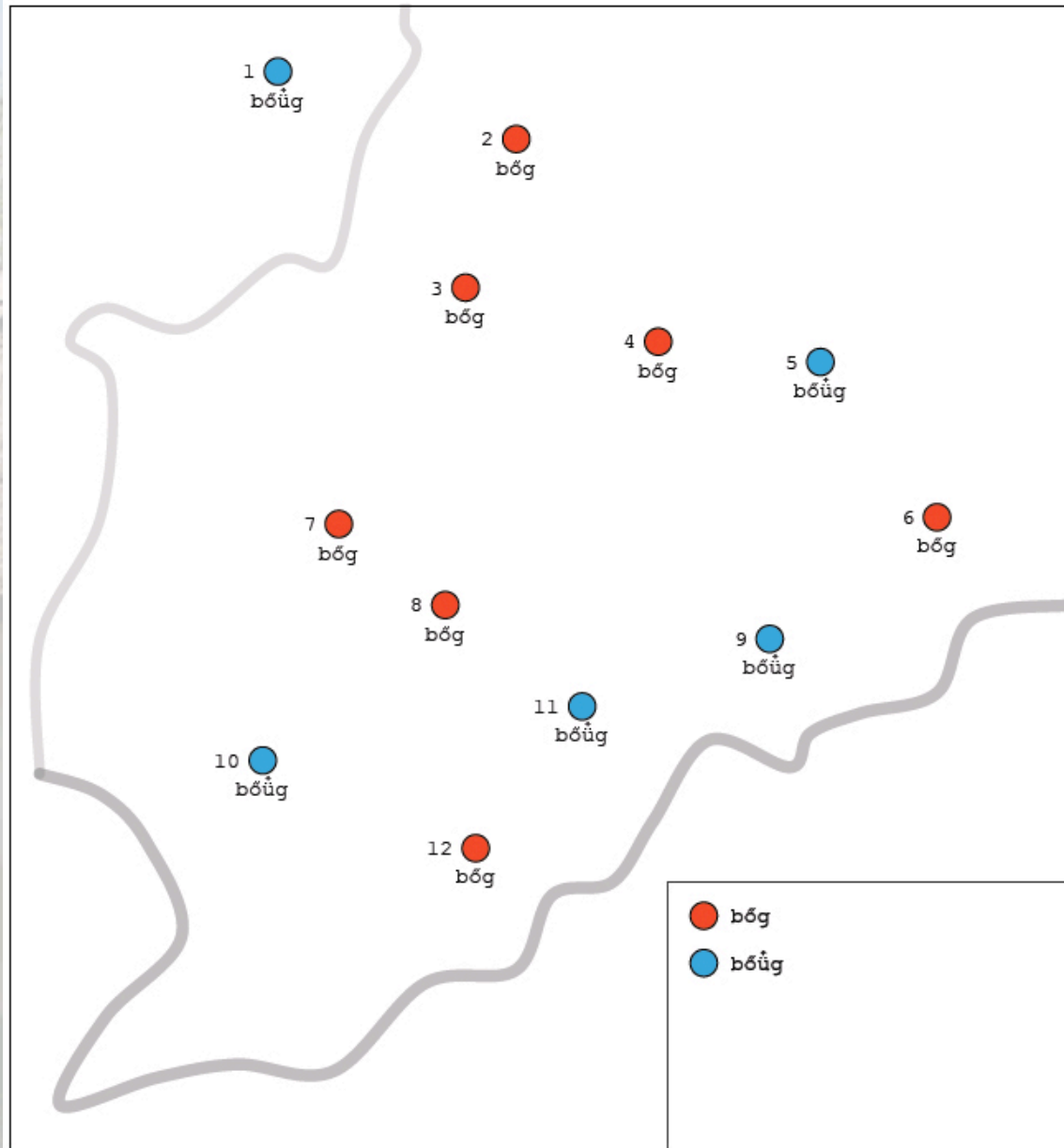
EGÉR

Az *egér* realizációit mutatja be a térkép. Általánosnak mondható az *e*-s tő.

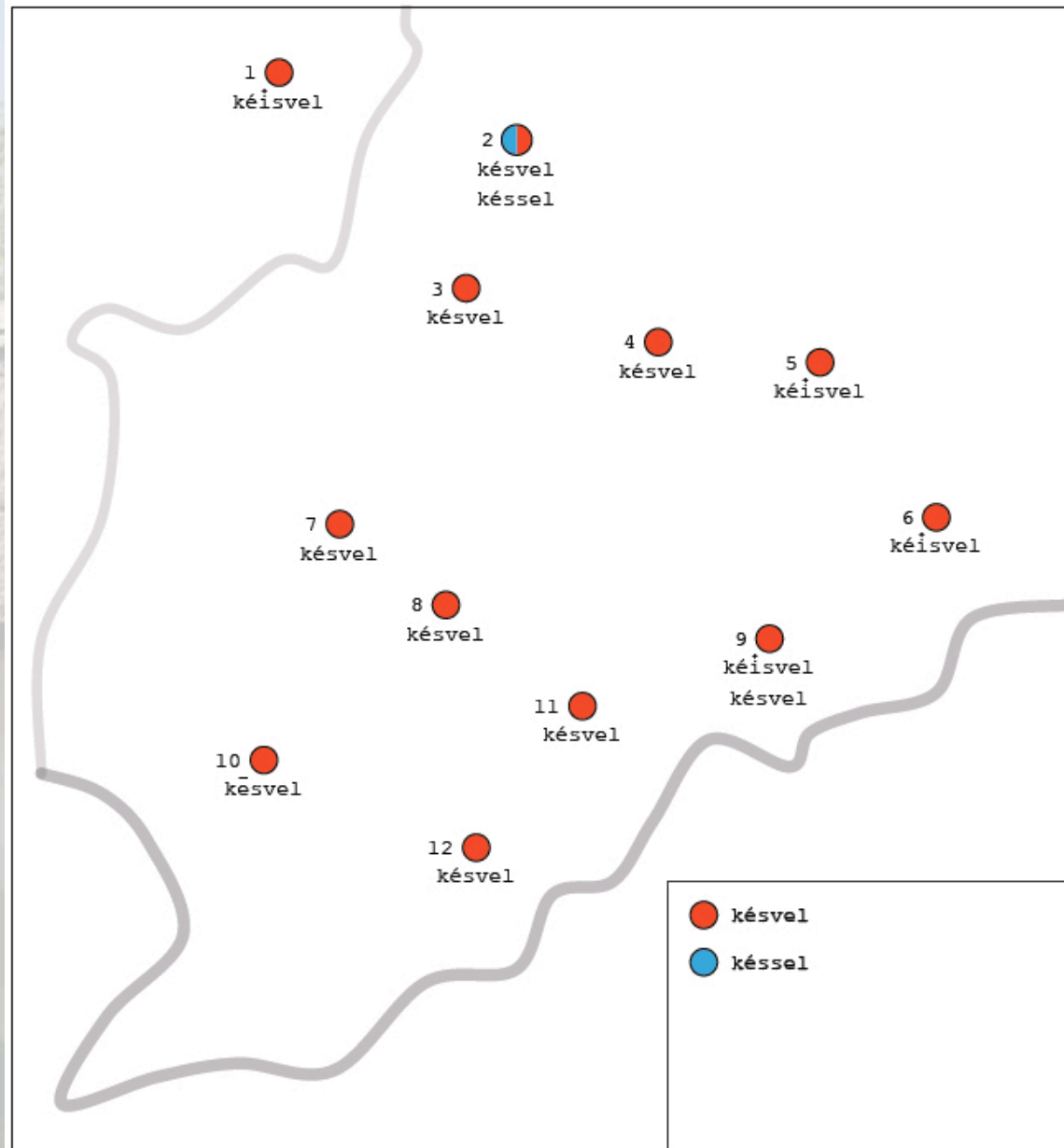
BŐG

„Az ó, ő, é fonéma
monoftongusban
realizálódik”
(Imre 1971: 350).

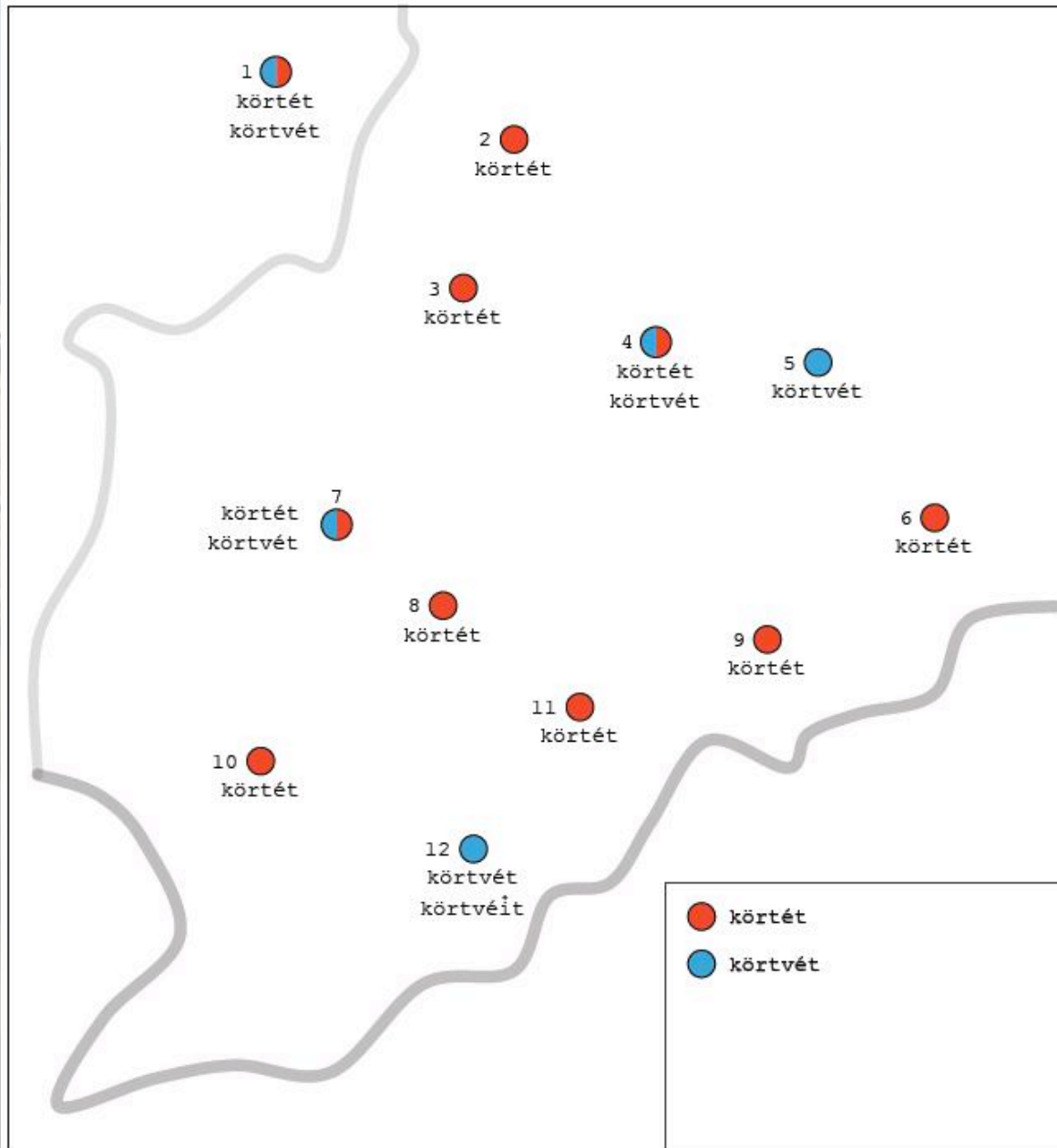

KÉSSEL

A *-val*, *-vel* rag *v*-je többnyire
ma sem hasonul: *késvel* (1–12.).

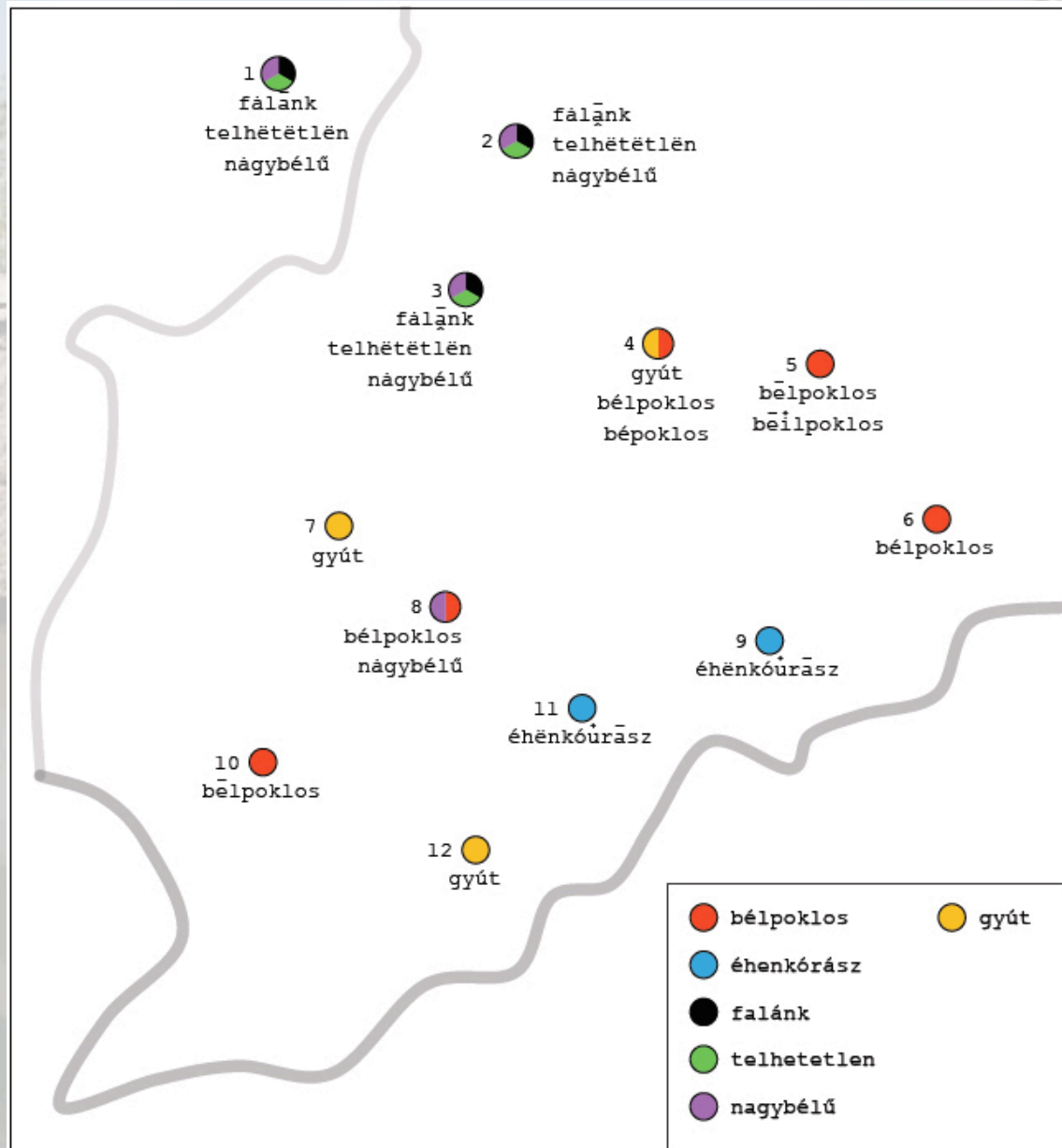

KÖRTÉT

Megőrzött nyelv történeti antikvitás: kny. pergő + zárhang ↔ nyj. pergő + zárhang + réshang: *körte* ~ *körtve*, *körtét* ~ *körtvét*.
ÚMTsz.: a palóc, a déli és az erdélyi nyelvjárások (vö. B. Lőrinczy Éva 1979).

FALÁNK

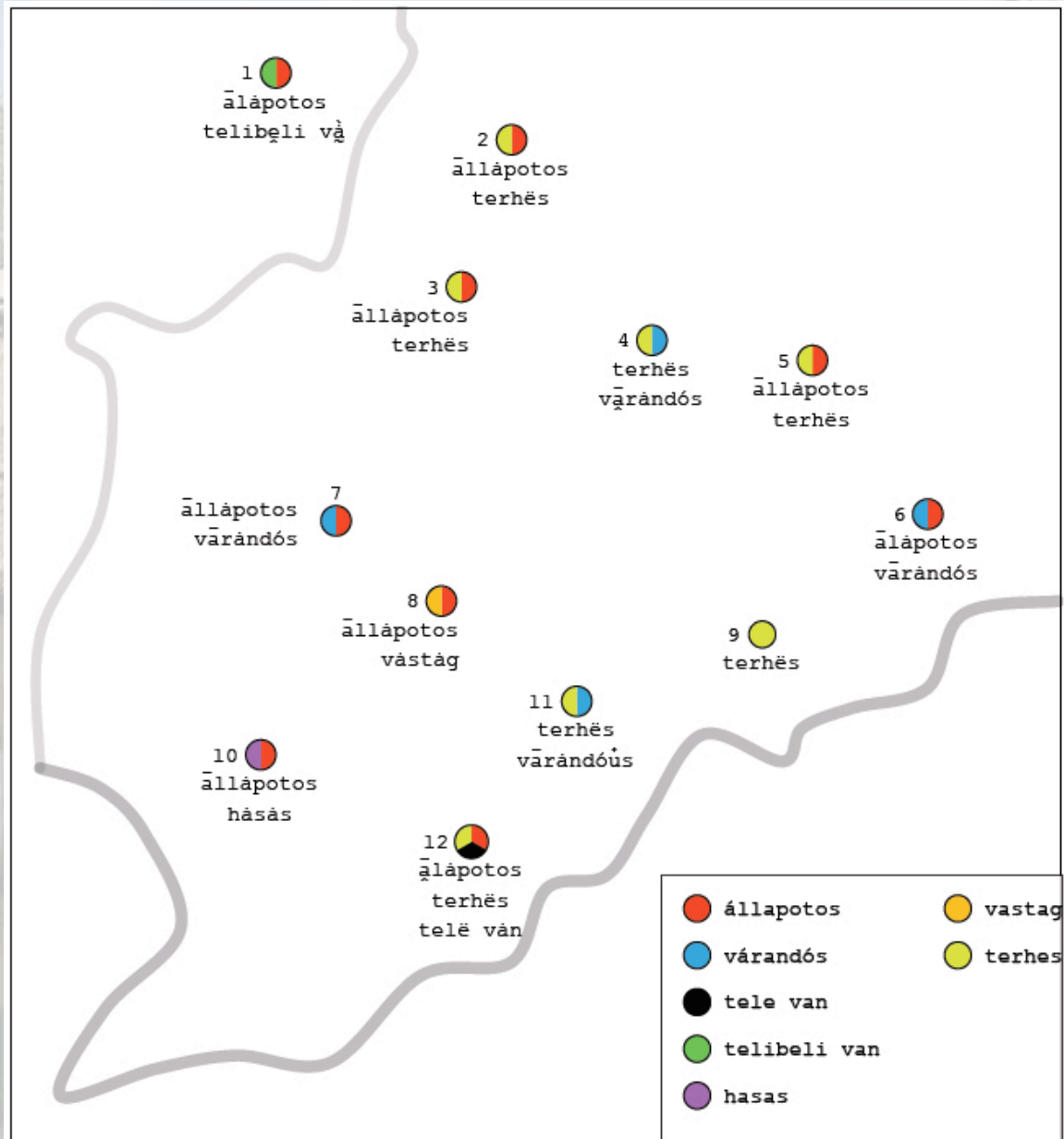

bélpoklos (a szűkebb értelemben vett Medvesalján),

vele egyenrangú: *nagybélű*

Több név együttesen lefedi a tájegység egészét.

ÁLLAPOTOS

kny. főváltozat: *állapotos*, kny. mellékváltozatok: *terhes* és a *v̄arandós*,

a jelentésbeli tájszók: *hasas*, *vastag*,

szószerkezet: *telibe van*.

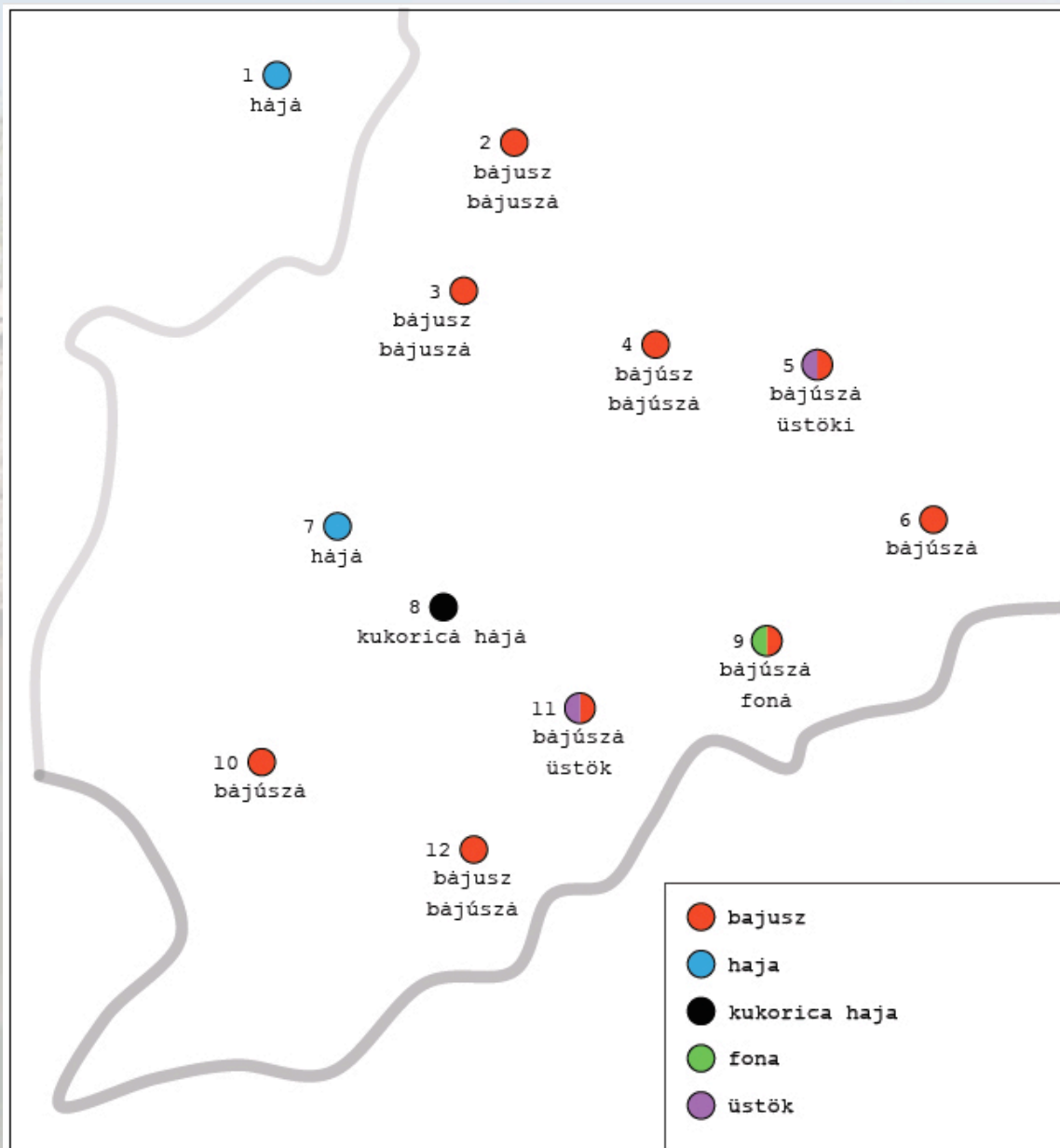
Több név együttesen lefedi a tájegység egészét.

BAJUSZA (A KUKORICÁÉ)

főváltozat: *bajusz*,

mellékváltozatok: *haja, üstöke, fona* és a *kukorica haja* szószerkezet.

Több név együttesen lefedi a tájegység egészét.

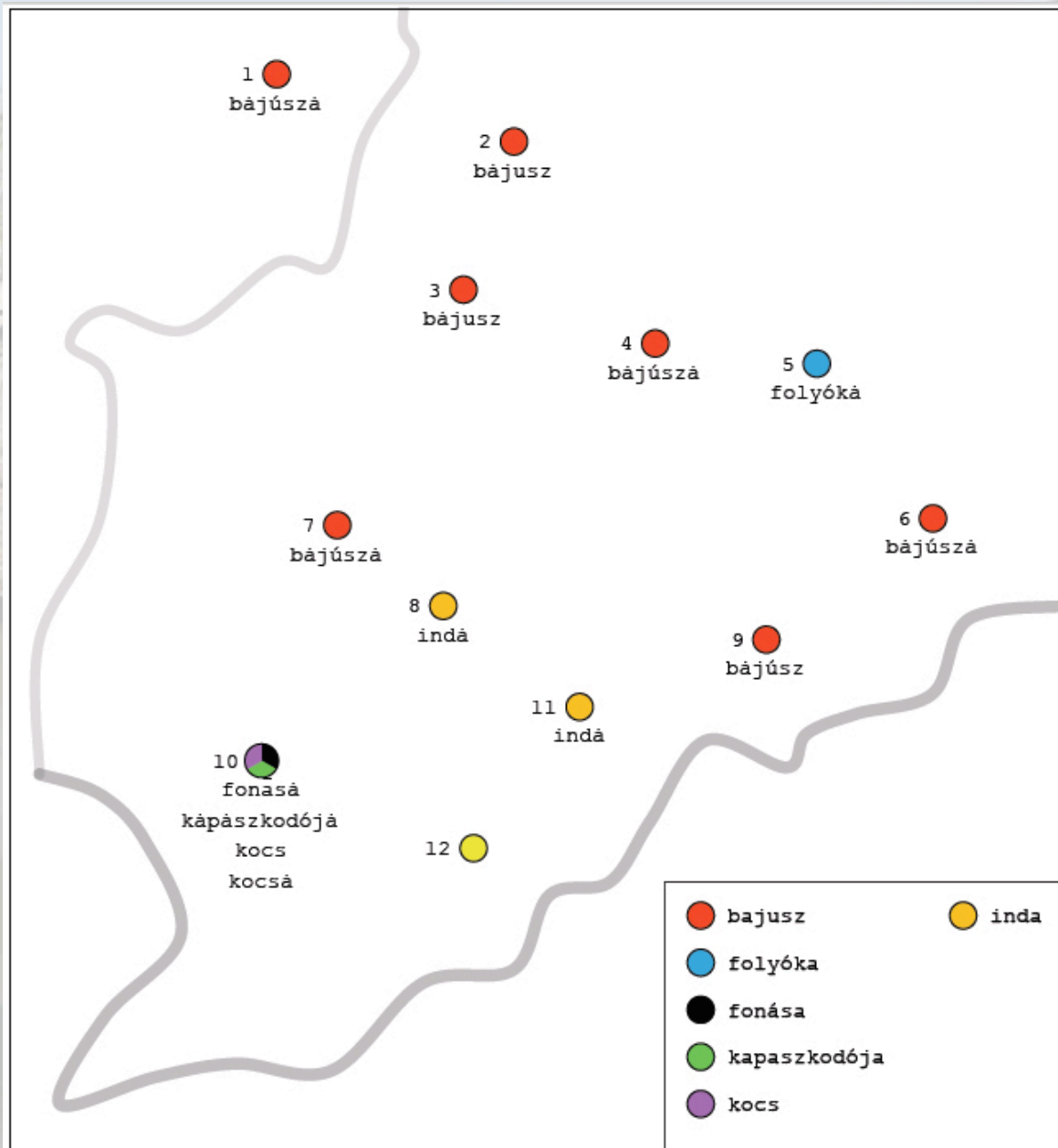

BAJUSZA (A SZŐLŐÉ)

főváltozat: *bajusz*,

sok mellékváltozat.

Több név együttesen sem fedi le a tájegység egészét.
(Szőlőtermelésre alkalmatlan terület.)

HÁROMSZÉKI NYELVATLASZ

**„Értékes tanulságokat várunk a székely nyelvjárások tanulmányozásától az általános nyelvészet szempontjából. Mivel e nyelvjárásunkkal számos régi tanulmány foglalkozik, az e tanulmányok alapján megrajzolt nyelvjárási állapotnak a maival való összevetéséből a nyelvjárás fejlődésének, átalakulásának számos mozzanata mutatható ki.”
(Gálffy–Márton, 1956: 254).**

HÁROMSZÉKI KUTATÓPONTOK TÉRKÉPE

CÉL:

- informatizált nyelvatlasz készítése hangtani, morfológiai, lexikológiai és szemantikai, néprajzi stb. vizsgálatra,
- papírváltozatú, adatbeírással atlasz.

AZ ATLASZ TARTALMA:

- 69 településre kiterjedő tájnyelvi atlasz – összesen kb. 700 lap

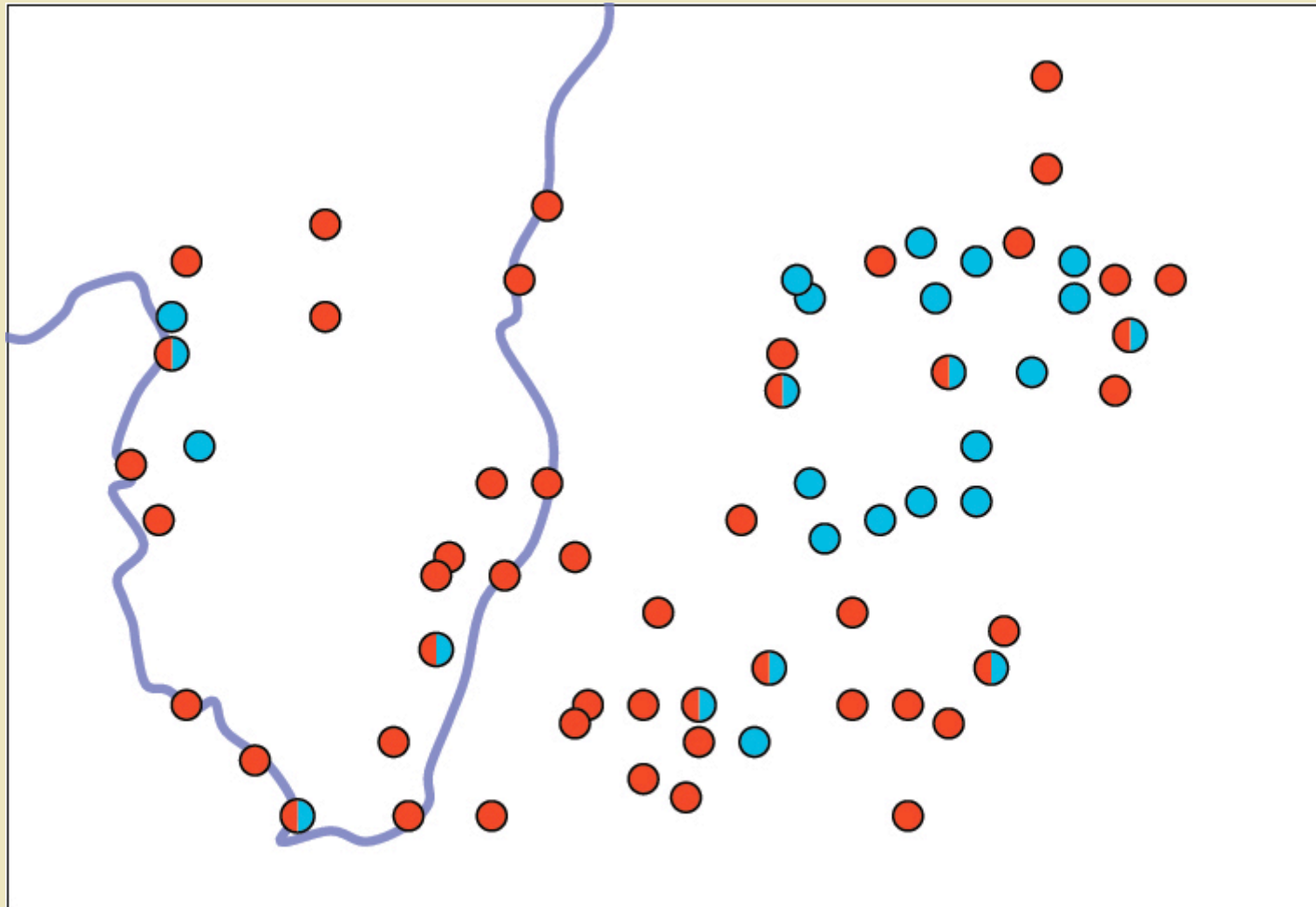
ELVÉGZETT MUNKÁK (141 hallgatóval 2005. januártól):

- a Székely nyelvföldrajzi szótárban megjelent 278 címszó térképlapjainak kiválogatása a kötegből,
- ezeknek a BihalBocs programból kinyomtatott szócikkeknek az összevetése a térképlapokkal, a kiegészítések elvégzése,
- 431 térkép anyagának számítógépbe vitele és ellenőrzése.

MÉG ELVÉGZENDŐ:

- a teljes adatbázis egyesítése, megszerkesztése,
- a szükséges tájékoztatók elkészítése,
- a papír változat nyomdai előkészítése.

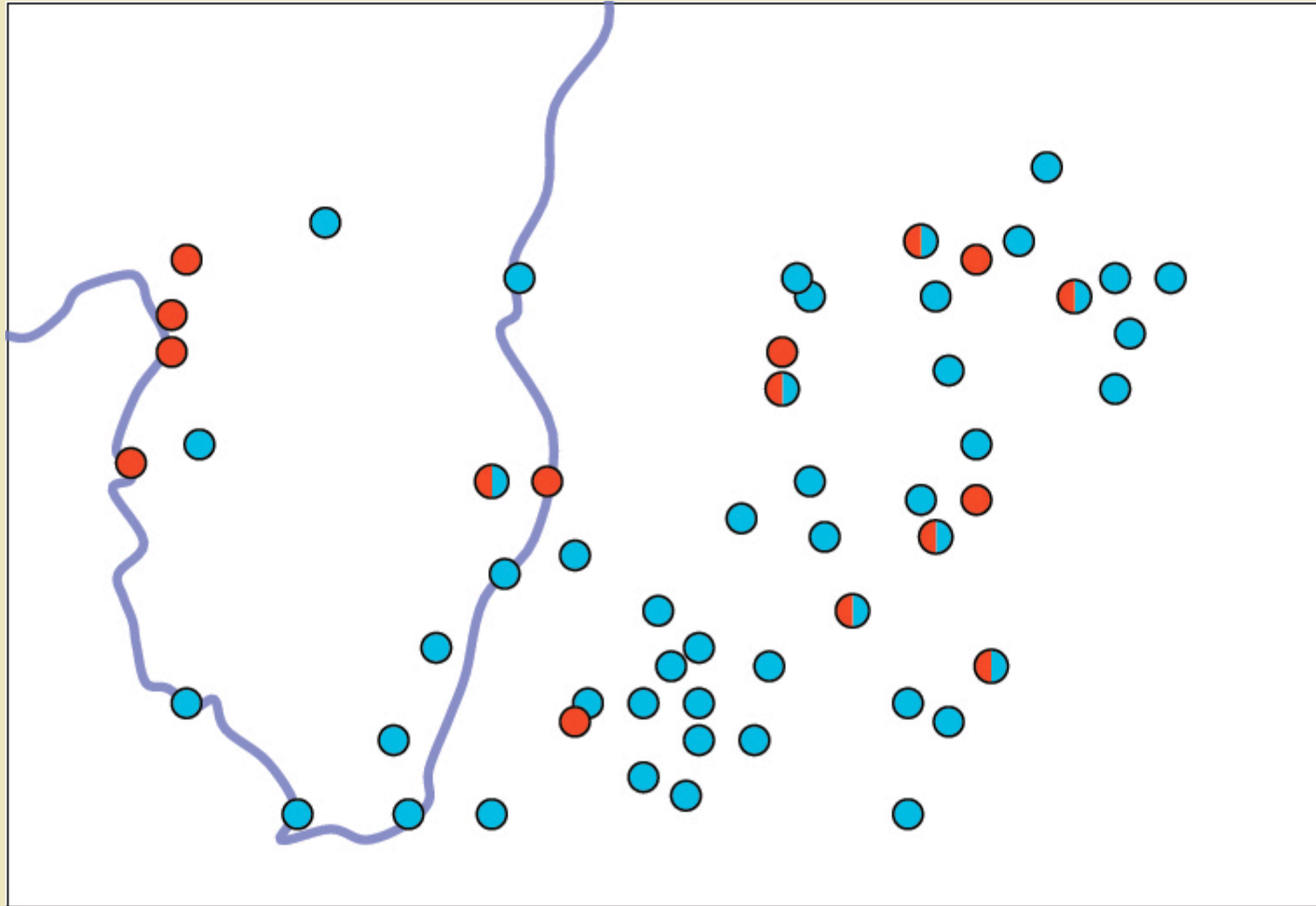
CSIKÓ

- csikó
- csitkó

Köznyelvi *k* és a nyelvjárási *tk* szembenállásának területi megoszlása, főváltozat: *csitkó*.

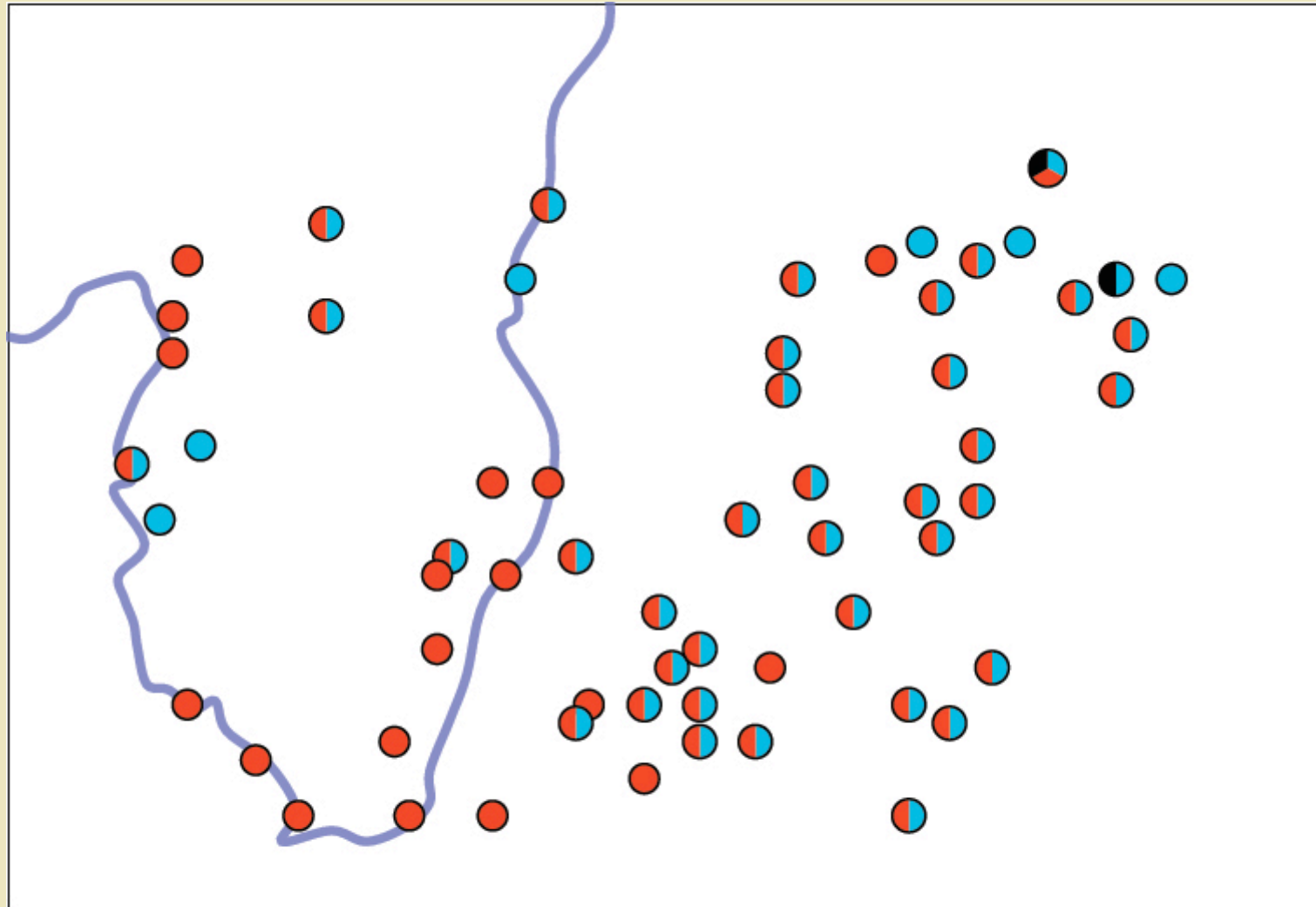
IGYAM

- igyam
- igyak

Az ikes és az általános ragozás területisége:
főváltozat: *igyam*

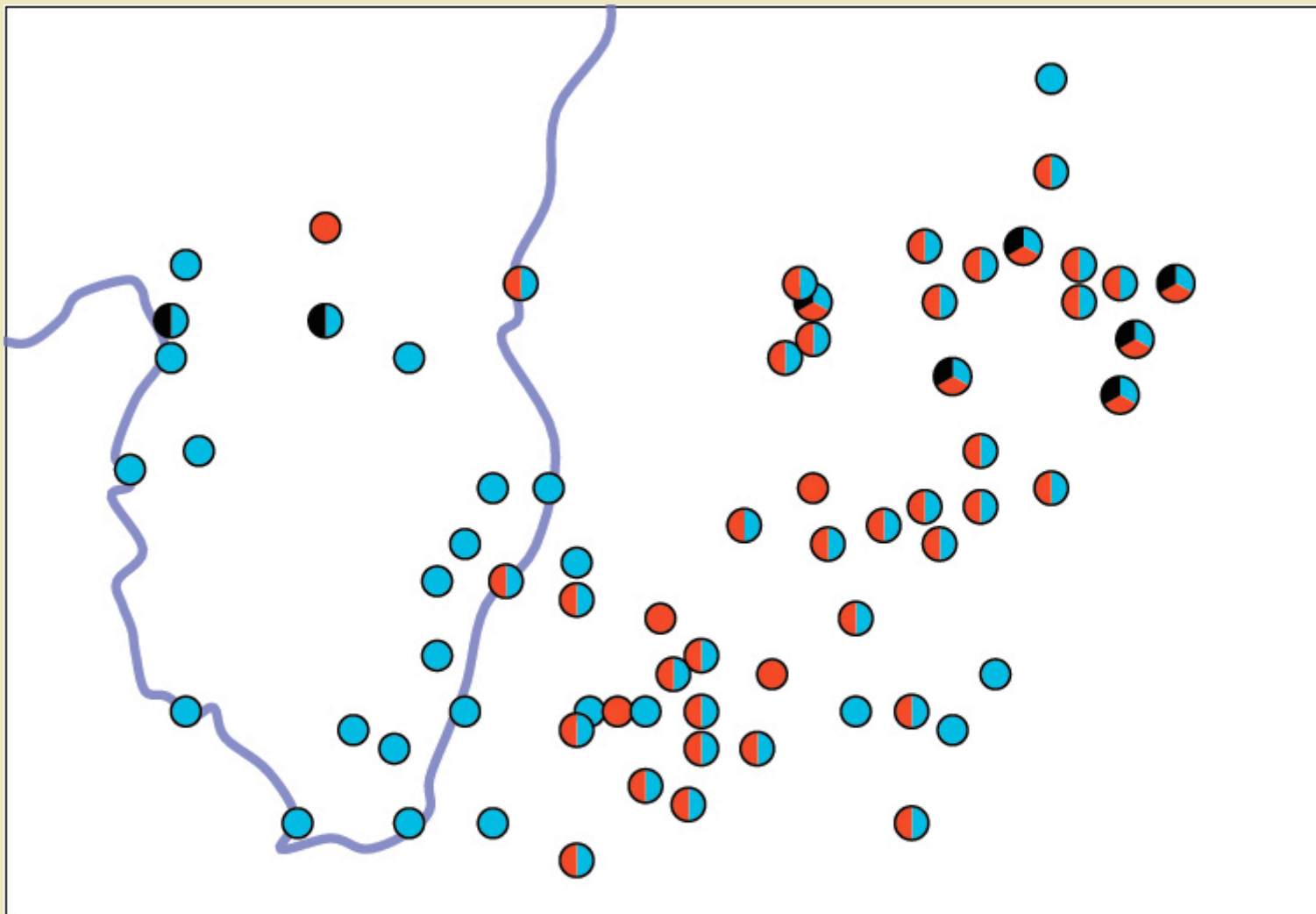
SÁNDORÉKNÁL

- -nitt A családi határozórag változatai:
● -nál főváltozat: *-nál*,
● -núl mindhárom ragvariáns Esztelneken,
-nitt, *-núl*: Lemhényben,

Olt folyása mellett legikább *-nál*, kisebb részben *-nitt*.

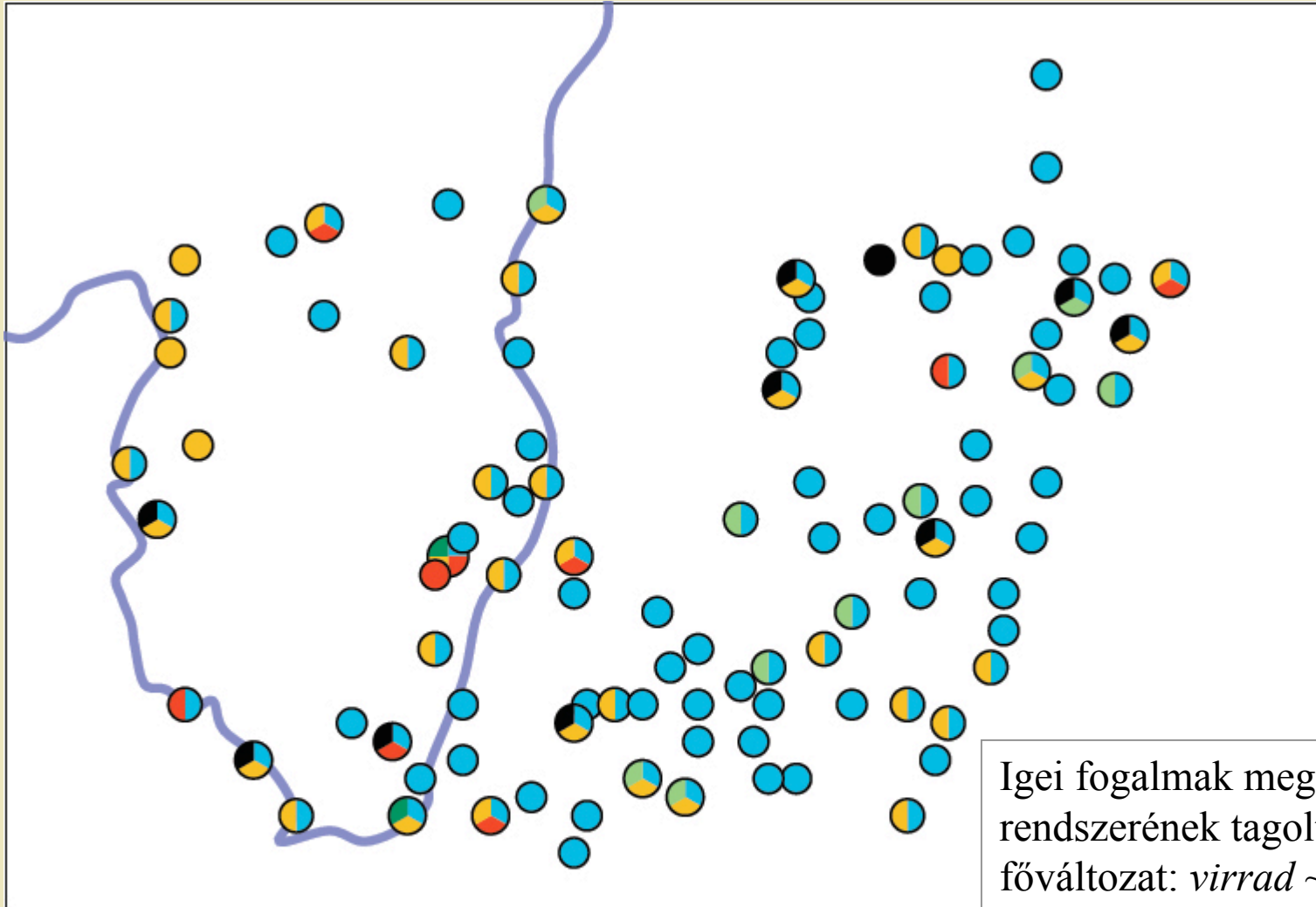
TALÁLTAM

- kaptam
- leltem
- találtam

Igei fogalom megnevezési rendszerének tagoltsága:
kaptam, leltem: egyenrangú változatok a keleti részen,
kaptam: Olt folyása mellett szinte kizárólagos.

VIRRAD

Igei fogalmak megnevezési rendszerének tagoltsága:
főváltozat: *virrad* ~ *virnyad*.

● virrad ~ virnyad

● pirkad

● pitymalodik ~ pityvalodik ~ pityállik

● vilámodik ~ virámodik

● világosodik

● hajnalodik

DIALEKTOLÓGIAI MŰHELYÜNK TUDOMÁNYOS JELENTŐSÉGE

- több szempontú vizsgálatokhoz hozzáférhető korpuszok,
- informatizált dialektológiai adatbázisba való integrálása – Geolingvisztikai Műhely

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

